

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
 Hónapról-hónapra: Egész évre 12 K. Negyedévre 3 K. Tanítóknak, jegyzőknek 10 K.
 Egy szám ára 24 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
 Nyilttér soronként 80 fillér.

Székelyudvarhely város képviselőtestületéhez.

Kolozsvár város képviselőt választott s a költségeket Székelyudvarhelyvel akarják fizettetni. Megfizettetni pedig az állami főreáliskolával, a Székelyföld egyetlen állami középiskolájával, hogy ha e város közönsége stoikus nyugalommal lehajtja a fejét s bele nyugszik abba az érzékeny veszteségbe, mely Székelyudvarhelyt, a vármegyét és mondhatjuk az egész Székelyföldet éri ezen iskolának Kolozsvárra leendő áthelyezésével.

... Nem régen, alig hat-hét esztendővel ezelőtt történt, hogy egy deputációval az akkori miniszterelnöknél, Khuen-Héderváry grófnál, eljártunk a székely-vasut kiépítése érdekében. Mindenfelé szívesen fogadtak s így kitüntető fogadtatásban részesültünk a miniszterelnöknél is, a ki csendes rezignációval hallgatta végig keserveinket, majd így válaszolt:

— Bizony én jól tudom, hogy a Székelyföldön sok a tennivaló; el is határoztam, hogy megtekintem az önök szép, de szegény földjét. De tudja isten — tette hozzá szelid bonhommiával — úgy vagyunk mi miniszterek a Székelyfölddel, hogy a mikorra oda érünk, hogy személyesen győződünk meg a tennivalókról, akkorra rendszerint — megbuktunk...

És tényleg az igérettel maradtunk, mert a kormány két hónap múlva megbukott.

... Most új kormány került az ország élére, melyben a belügyminiszteri széket Székelyudvarhely város szülötte, a nagy Rabonbán fia, Ugron Gábor tölti be, a ki vér a vérünkben, a ki tele van tettekkészséggel, a kinek multja, jó magyarsága, fajszeretete közzismert, s a kitől a székelység érdekeinek támogatását jó reményekkel várjuk. Ugy gondoljuk, ha most idejében, félretéve minden országos politikát, tisztára csak a megyei, csak a székely érdekeket tartjuk szem előtt és ez iskola megtartása végett még akkor megmozdulunk, a mikor a kormánynak ideje van segítő karjával honyunk alá nyulni, — az eredmény nem maradhat el.

Félszázada, hogy újra alkotmányos életet élünk, de Erdély s különösen a Székelyföld megmentésére jóformán nem tettek semmit. Milliókat tömtek Horvátországba, milliókat Bosznia-Hercegovinába, de Erdély részére garasok is alig kerültek. Hekuba volt a politikának Erdély érdeke, jövője, történeti hivatása, közművelődése, vasutja, ipara, a magyar faj kenyere, földje, vezető szerepe. Vándorolt a székely Romániába; előntötte az oláh mocsár

hulláma a magyarság szigeteit. Előbb a kis községek harangjai némultak el, aztán a nagyoké, majd egész megyék merültek el. Iparlovagok, pénzbárók árasztották el nagyrészen a kerületeket s minden lelkes munka kárba veszett a hagyományos közömbösség és torzsalkodás miatt — nialatt folyt a gyalázatos akna-munka, kigyó-okossággal, lépésről-lépésre haladva, a míg aztán a mult év nyarán a szomszéd elérkezettnek látta az időt, hogy ráuk csapjon, hogy megsemmisítsen. Vitéz katonáinknak azonban haláltmegvető bátorsága, az édes anyaföld védelmezése olyan erőt adott, mely a hitvány, orvul támadót messzi a határon át lökte.

A dicsőséges hadjárat nyomán a mi áldott szívű királynénk kezdeményezésére Pro Transylvania akcióba léptek legjobbaink és minden előfeltétele adva van a dolognak, hogy az sikerrel járjon, s Erdély visszaadassék magának, a magyarságnak, s a keleti bástyát képező székelységnek.

És a mikor a nagyszabású országmentési munka beindult, — lehetetlenség, hogy akkor érje Udvarhelyvármegyét, ezt a sokszor elfelejtett és elmellőzött szegény vidéket az a csapás, mely az állami főreáliskola elvitelével fenyegeti. Jól tudjuk azt, hogy régóta folyik az aknamunka ennek az intézetnek elkaparintásáért. A kincses Kolozsvár mindent megtett, hogy azt a mi rovásunkra, a székelység rovására, magáénak mondhasa, — s a mi nem sikerült egy évtized alatt, a kitartó alattomos munka dacára, — hogy sikerüljön most, a mikor az ellenségtől megtaposott és korábról ezer sebből vérző Székelyföld és Erdély megmentésére akció indult be? Hogy akkor vágjanak eret mi rajtunk, a mikor a tennivalókon gondolkoznak, a mikor a hazaszeretetnek ez a nép olyan fenségesen szép bizonyosságát adta s mikor ezrével hullott a székely és ezek fonták fejükre a hősök babérkoszoruját? — merő lehetetlenség!

Az egész Székelyföld egyetlen állami reáliskolájának elvesztésébe belenyugodni nem szabad. Akcióba kell lépnie e városnak, megyének, az egész Székelyföld értelmiségének annak itten való megtartása érdekében, mert a kérdést anyagi szempontokból bírálni nem lehet; nem lehet tételként felállítani azt, hogy az iskolának alig van 140—150 növendéke, s abból alig 50 százalék székely, — mert az igazság az, hogy nem ez az 50—60 székely gyermek, de annál kevesebb is megérdemli azt, hogy adva legyen részére a reáltudományokban való képesítése és ne legyen erőszakosan becsukva az ajtó a főleg mérnöki, erdészeti, bányászati és kémiai pályákra törekvő ifjak előtt. De egyébként is az elszigeteltségben élő, az ország

vasuti forgalmából kizárt városnak, Székelyudvarhelynek ez iskola évi 5—600 ezer korona forgalmat jelent, melynek hiánya a normális idők beálltával elviselhetetlen veszteséget jelentene kereskedelmre, iparra egyaránt.

Ez iskola felett mindegyre megszólalt a halálharang azóta, hogy annak protektora, Ugron Gábor behunyta szemeit. Most azonban egy ifju, tettekkész Ugron Gábor lépett abba a pozícióba, melyből hatalmas perspektíva nyílik a székelység érdekeinek felkarolására és a hol adva van a mód és alkalom ez iskola megtartására. Hatalmas segítőtársa, Apponyi Albert gróf pedig korábbi kultuszministersége idejében nem egyszer tanujelét adta, hogy látja és átérzi a székelység, s közte Udvarhelyvármegye helyzetét. Tehát a legjobb alkalom, hogy illetékes helyen zörgessünk.

Mindezek alapján indítványt teszünk Székelyudvarhely város képviselőtestülete elé, miszerint sürgősen összehívandó közgyűlésben foglaljon állást az állami főreáliskola áthelyezése ellen, illetve megtartása mellett és hozandó határozatát egy monstre-deputáció útján, a székely képviselők bevonásával, juttassa illetékes helyre.

Becsák Aladár.

Szurmay miniszter a hadihelyzetről.

Szurmay Sándor honvédelmi miniszter egy újságíró előtt a következőleg nyilatkozott:

— A helyzet valamennyi arcvonalon kitűnő és annak a mindíg nyiltan vallott állításomnak az igazságát bizonyítja újból, hogy ebben a vonatkozásban — ha meg olyan óriási nehézségek és veszélyek is tornyosulnának — az általános helyzet képe nálunk semmi körülmények között sem változhatik kedvezőtlen értelemben. Mi minden akadályt legyőzünk, minden nehézséget elhárítunk az utból, minden veszéllyel szembeálunk, mert közülünk mindenki — a táborunktól le a legegyszerűbb emberig — attól a hajlíthatatlan akarattól van eltelve, hogy a mi nemes, igazságos ügyünket diadalra vigyük, hogy kitarssunk, a míg dicsőséges zászlóunk a kétségbevonhatatlan győzelmet fogja fejező lobbogva hirdetni. Nem mint teoretikus mondom ezt, hanem annak a tapasztalatnak az alapján, a mit a harcztéren huszonhét hónapon át nyertem és a mely mindjobban megerősödik bennem. A mit ott átéltem és tapasztaltam, az teljesen igazolja a mi ragyogó jövőnkbe vetett megrendíthetetlen hitemet, a melyet a mi hő hadseregünk és a mögöttes terület derék népe vállvetve ki fog küzdeni. Mindnyáját ugyanaz a szellem, ugyanaz a határozottság heviti. Bizonyos, hogy a mögöttes területen a helyzet most gyakran nehezebb, mint a harcsvonalon, hol természetesen a közös szellem és az önfegyelmzés erősebb. De meg vagyok róla győződve, hogy itt is a legjobbat remélhetjük. Gazdasági kitartásunk a mostani terméskilátások mellett

biztosítva van, különösen akkor, amikor a háborúnak mindnyájunkra — katonára és polgárra egyaránt — hatalmas nevelő hatása van. Megtanultunk sok mindenről lemondani, sok dolgot nélkülözni, a mit ez előtt nélkülözhetetlennek gondoltunk. Kemény, de üdvös iskola volt ez. Csapatkiegészítésünk szintúgy biztosítva van — épp a minapában még haza is küldtük idősebb évfjartainkat — és ugyancz áll mindennemű hádiányagra. Akármilyen hosszan tartana is a háboru, — a miben nem mi lennénk bűnösök,

Erdély vasutpolitikája.

Dr. Rácz Lajos a marosvásárhelyi keresk. és iparkamara lelkos titkára igen jelentős tanulmányt írt Erdély vasutpolitikájáról, erről a beütünket, *udvarhelyieket különösen érdeklő* fontos kérdéssről, melyben világos logikával sürgeti Erdélyt s így természetesen első sorban is a székelység vasuti politikájának mielőbbi megoldását.

Nagy kérdés az, a mit a tanulmány szövege. Erdély sorsa, fejlődése az egész magyarság érdekében való megerősödése szorosán összefügg a közlekedés kérdésével, melyre vonatkozólag Rácz Lajos dr. így ír:

— A makacsul elhanyagolt székelységben kiirthatatlanná keményült az a gondolat, hogy idegen érdekből került el az erdélyi fővonal a székely megyéket és ehelyett cikk-cakkos uton vezetett az oláh falvak kedvéért. Egy jól vezetett és felszerelt *körvasuttól*, valamint a Fekete-tenger irányában vezetendő *transzverzális vonaltól* reméli Erdély bekapcsolását a világforgalomba.

Dr. Rácz Zoltán nagybecsű tanulmánya mindenekelőtt azt állapítja meg, hogy egész Magyarországon Erdély vasuthálózata a leghézagosabb s aránylag ott van a legtöbb helyi érdekű (keskenyvágányú) vasut. Egy négyzetkilométerre jut Belgiumban 28 km. vasutvonal, Németországban 11.5, Angliában 7.7 km., Magyarországon 6.75 km., vagyis 14.8 négyszög kilométerre csak 1 km. vasut jut, ami Erdélyben odáig csökken, hogy *Udvarhelymegyében csak 79.4 négyszög kilométer dicsekedhetik egy kilométeres vasutvonalal.* Erdély hálózata csak 11 százaléka az ország hálózatának, jöllehet az országrész 20 százaléka Magyarországon területének.

A mai helyzetre jellemző adatok: *Marosvásárhelytől Székelyudvarhely* a régi kocsituton, a Rabbanánok útján 81 kilométernyire van; vasuton 243 kilométer utat kell odáig tenni, súlyosbitva Székelykocsárd, Tóvis, Héjjasfalva átszálló állomások gyötrelmeivel. *Székelyudvarhelytől Csikszerecseda* légvonalban 30 kilométer. Kocsituton 50.5 kilométer, vasuton 254 kilométer ut Brassó felé, többszöri átszállással. *Székelyudvarhelytől Sepsiszentgyörgy* kocsituton 92.5 kilométer, de a vasuton Brassón át 191 klm.

A vasutak közt tulayomó a helyi érdekű, s ezek keletkezésénél is *legutoljára került sorra a Székelyföld érdeke.* Az itt rekedt magyarság hiába követelt el mindent, hogy kiszabaduljon a forgalomból kirekedt helyzetéből, nem bírta kiharcolni léte szükségleteit, s a kivándorlás legújabb aránya éppen ezekben az elhanyagolt megyékben ütközött ki.

A vonalak vezetése elhanyagolta Marosvásárhely, Csikszerecseda, Sepsiszentgyörgy, Székelyudvarhely, Beszterce és Kézdivásárhely erősödését, másrészt fejlődésképtelen helyeket avatott elsőrendű vasuti pontokká. Nincs kielégítve az erdélyi hálózatnak a Kelettel való igénye. Pedig már Kossuth Lajos hangoztatta, hogy meg kell építeni azt a transzverzális utat, a mely Kolozsvárt a Fekete-tengerrel összekötné.

A szükségleteket, — a milliónyi székelység pusztulására mutatva, — számos ízben hangoztattuk. Így a tölgyesi vasuti áttörést Romániához és a Dornavatralt Bukovinához. Arra nézve, hogy Kelet felé minden idegen gazdasági politikai érdek ellenzése dacára is, meg kell teremteni Magyarországon vasuti összeköttetését, igen egyszerű

mert mi becsületes békeszeretetőnként nyíltan hangoztattuk — ráuk nem hozhat semmi rosszat. A tizedik Isonzó-csata is, a melyben az olaszok letagadhatatlan vereséget szenvedtek, annak a vezetemnek ad újabb bizonyítékát, hogy *katonai állásunk megrendíthetetlen és hogy végső győzelmünk bizonyos.* Minden okunk megvan rá, hogy elégedettek legyünk és vidám önbizalommal nézzünk ugy a közeli, mint a távoli jövő elébe.

érvo van a tanulmányban. Rácz dr. rámutat ugyanis, hogy míg nyugat felé 14, észak felé 8 összeköttetés van a külfölddel Magyarországnak, dél felé már csak négy vasuti kapcsolattal bírunk, *kelet felé pedig csak egyelleneggyel: Vöröstoronyal.* Nyilvánvaló, hogy keleti politikánk így nem lehet teljes s nagyon kifejlődik a nyugati gazdasági érdekekhez való egyoldalú és így beteg kapcsolatunk, a mely a politikai elhelyezkedés egyensúlyát is zavarja.

Dr. Rácz Lajos művében Erdély vasutforgalmi fővonalául, a *keleti körvasut* megalakítását sürgeti, amelyen *Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár—Marosvásárhely—Székelyudvarhely—Csikszerecseda—Sepsiszentgyörgy—Brassó—Fogarás—Nagy-szeben—Arad—Budapest* körvonalban, ellonvonatokkal, állandó forgalom tartassék fenn. A keleti körvasuttól *nemzetközi* forgalmi kapcsolat biztosítsék, forgalmi érdekeink teljes megóvásául: *Konstanca kikötőhöz*, mely Erdélyre legfontosabb, Magyarboda—Buzeu új vonalkapcsolaton; *Gyimesen át* (a román kapcsolatok javulásául) a Dunatorlati kikötőhöz és *Predealon*, Bukaresten át a mai kapcsolatok javítandók; míg a *Vöröstoronyi átszeléstől*, meglevő román és kiegészítendő bulgár kapcsolaton át Sofiá-ig. — Erdély katonai védelme érdekében a máramarosi Felsővívessé völgyet, Besztercevidéket és a felső-Marosvölgyet haránt összekötő *határvasut* a meglevő vonalterütek összekapcsolását sürgeti.

A Visszatelepítő Bizottság akciója.

— Gépvizsgálók járják be a falvakat aratás előtt. —

A Brassóban székelő visszatelepítő bizottság Erdély evakuált területein nagy igyekezettel dolgozik, hogy a visszatelepített lakosság a mezőgazdasági munkálatokat minden fennakadás nélkül végczhessék el. A vetési munkálatoknál ezt az igyekezetet teljes siker koronázta.

Miután a vetési munkálatok sikeresen fejeződtek be, most azon fáradoznak, hogy az aratási és cséplési munkálatok ne találják készületlenül az evakuált Székelyföldet. Ezért már most megbízták Wessel Leót, az állami gépgyár főtisztviselőjét, aki az erdélyi mezőgazdasági viszonyokkal tökéletesen ismerős, hogy állapítsa meg hogy Erdélynek hol és mennyi gazdasági gépre van szüksége? Az oláh betörés folytán nagyon sok mezőgazdasági gép rongálódott meg, amelynek kijavítása, vagy kicserélése elsőrangú mezőgazdasági érdek s ezt Wessel az állami gépgyár két szerelőjével, gazdaságról-gazdaságra járván megállapítja és a visszatelepítő bizottság segítségével pótolja a megállapított hiányt.

Különösen sok arató és cséplőgép vár kijavításra, illetve pótlásra, miután az oláhok a gépszijakat és sérgaréz alkatrészek legnagyobb részét magukkal vitték. A gépek pótlásán kívül még különösen üzemanyaggal, benzinnel, nyersolajjal és kondanyaggal kell ollátni a Székelyföld gazdáit, akik a bizottság segítségével nélkül a mai viszonyok között bizony nehezen juthatnának ezekhez a szükséges anyagokhoz.

A gépvizsgáló bizottság az egész Székelyföldet bejárja és a hiányok pótlására azonnal megteszi a szükséges intézkedéseket.

Elismerés a főispánnak.

— A belügyminiszter közönete. —

Sándor János volt belügyminiszter Ugron János Udvarhelymegye főispánjához a következő leiratot intézte.

Szám 63286. Udvarhelymegye főispánjának.

Méltóságod a kormányzatára bízott törvényhatóság területén a nagy feladathoz méltó buzgalommal vette kezébe az első parctól kezdve egy a letelepedett, miut az átvonuló menekültek segélyezésének ügyét. Az intézkedések irányításával és közvetlen vezetésével, valamint a társadalmi jótékonyág szervezésével, Méltóságod ezuttal is elévülhetetlen érdemeket szerzett az emberbaráti ügy szolgálatában. Jöleső kötelességet teljesíték, midőn Méltóságodnak az erdélyrészi menekültek segélyezése és ellátása körül felmerült hatósági teendők és társadalmi mozgalmak irányításában és czélutdatos vezetésében kifejtett áldozatkész, ügybuzgó és eredményes fáradozásáért legmegalobbb közönetemet nyilvánítani.

Budapest, 1917. évi június 12.

Sándor s. k.

Az eltűnt, vagy hadifogságban levő katonák bejelentése.

A Vörös Kereszt egyesület budapesti tudósító irodájának megkeresése alapján a belügyminiszter felbivta a megye alispánját, miszerint intézkedjék az iránt, hogy a háboru során eltűnt vagy hadi fogságban levő katonákat a legközelebbi hozzátartozóik a tartózkodási hely szerint illetékes községi előljárásnál bejelentésék.

A háboru hosszu tartama folytán ugyanis rendkívül megszaporodott azon eltűntek száma, kiknek sorsa bizonytalanú vált. Ezeknek felkutatasával most kell foglalkozni, még a háboru folyamán, mikor a szükséges nyomozás czéljaira a harcztéren működő katonai parancsnokságok és intézmények igénybe vehetők.

Egy pontos nyilvántartás már azért is szükséges, mert igen sok hivatalosan eltűntként nyilvántartott katona a hadifogságból már esetleg életjelet adott magáról, s így ismerni kellene a hozzátartozók bejelentése alapján, hogy kik a valóban eltűntek és kik jeleutkeztek már közülök a hadi fogságból. Ehhez járul, hogy a cs. és kir. hadügyminiszteriumnak igen számos olyan adat van birtokában (hiányos sírfeliratok, ellenséges országokból érkezett elirt elhalálozási jelentések stb.) melyekről ma azért nem lehet megállapítani, hogy mely eltűnt vagy hadifogságba esett katonára vonatkoznak, mert hiányoznak a hozzátartozóktól azon közelebbi személyi adatok, melyekkel a hiányos jelentések a személyazonosság kiderítése czéljából összehasonlíthatók volnának.

A bejelentések együttesen „bejelentő lapok” felhasználásával teendők meg, még pedig olykép, hogy az irástudók a bejelentőlapot maguk állítsák ki, az irástudatlanok helyett pedig a lap kiállítását bementésük alapján a községi előljáróság végezze.

A kitöltött bejelentőlapok községenként összegyűjtendők és az illetékes elsőfoku rendőrhatalóságok által késedelem nélkül a Magyar Vörös Kereszt Egyesület Tudósító Irodájának (Budapest, IV. Váci-utca 38.) küldendők meg.

A bejelentőlapok kitöltése tekintetében a következőkre hivatód föl az alárendelt hatóságok figyelme:

Bejelentendők: 1. az *eltűnt katonák*, kik még egyáltalán nem adtak hírt magukról, akár sebesülten, akár sebesületlenül tűntek el. 2. A *hadifogságban levő katonák* akkor is, ha tartózkodási helyük az ellenséges országban a hozzátartozók előtt ismeretes. 3. A *hadifogságban elhalt katonák*.

El'esett, vagy kórházban elhalt katonák kiknek elhalálozásáról a hozzátartozók akár a katonai parancsnokság, akár a polgári hatóság vagy Vörös Kereszt Egyesület Tudósító irodája útján már értesültek, *nem jelentendők be.*

A katona nevének kiírásánál a vezetőknél különösen olvashatóan irassék és nagyobb betűkkel, mint a keresztnév.

Lehetőleg az összes rovatok kitöltendők pontos adatokkal és olvasható írással. A bejelentőlapok hivatalos borítékban küldendők be, külön

kisérő irat felesleges.

A kívánt bejelentés folyó hó 30-ig *eltűntek, vagy hiányosságban levők* pontos nyilvántartásba vétele céljából szükséges és független a szokásos tudakozódástól, melylyel a közönség jövőben is bizalommal fordulhat a Vörös Kereszt Egylet Tudósító Irodájához.

Népünnepély Péter-Pál napján.

— Egy-két kérésző a közönséghez. —

Kedves, derűre hangoló, sikerült rajzu színes plakátok jelentek meg az utcákon, melyek nagyhangon hirdetik a 29. és 1. i. népünnepélyt, mely a maga nemében páratlanul ígérkezik. Észrevel osztják a részletes, népiesen megírt röp-lapokat is, melyek beszámolnak mindarról a sok jó enni és inni valóról, a szórakozásnak egész hétre való változatairól, melyeket a rendezőség nagy gondnal, valóságos műveléssel és kedvvel összehordott, csak hogy mindenképpen biztosítsa az összeseregülő nagy közönség mulatságát.

Az ünnepély ugy pénteken, 29-ikén, mint 1-én, vasárnap délután 3 órakor veszi kezdetét s a közönségnek érdekében áll, hogy lehetőleg mindjárt a kezdetére összegyűljön, hogy a látványosságok, a tréfás versenyek egész sorától le ne maradjon s ne fossza meg magát a hangulatosnak ígérkező mulatság egy pontjától se.

A múlt alkalommal ugyszólván már vázoltuk a népünnepély lényegét, s így ahhoz most csak azt fűzzük hozzá, hogy a korlátlan mennyiségben szabott árak mellett eladásra kerülő első minőségű ételek, italok és dohányárak mellett öt zenekar muzikája táplálja a hangulatot; lesz bor- és sörcsarnok, kávéház, cukrászda, s a hatalmas játéktérre labdarúgó mérkőzések, zsákfutás, szamárverseny, akadály verseny, díjbirkózás, lepényevés, májusfa mászás, mozi, állatkert, körhinta, hajóhinta, csuszda, karikadobás, kofetti és virágcsata, panoráma, bábszínház, pofozógép, telefon, világposta, tombola, tanagraszínház, variett helyi és idegen művészek felléptével, pezsgő, likőr, virágátor, szépségverseny, tűzijáték és a jó isten tudja még mi mindent nyújt a közönségnek változatos szórakozást. Gondoskodva van arról is, hogy az eső ne zavarhassa meg a népünnepélyt, amennyiben kellő mennyiségű sátorról gondoskodtak.

A rendezőség számít arra, hogy vidékről is tömegesen fognak a soha nem látott mulatságra berándulni, miért is a polgármester ezton kéri mindazon szíves vendéglátogatókat, akik egy-két vendéget egy-egy éjszakára befogadni kegyesek lesznek, hogy ezirányú elhatározásukat hozzá bejelenteni szíveskedjenek. Az érkező katonák, így a vitéz 82. és ezred, a mi házi ezredünk tisztikarának elszállásolásáról a téparancsnokság lesz szíves gondoskodni.

Van azonban a rendezőségnek egy másik kérése is, az t. i., hogy a közönség *kerjének virágait, különösen pedig mezei virágokat* lehetőleg korlátlan mennyiségben 29. és 1-én *délig a téparancsnoksághoz* a jótékony célra való elárúsításra szíveskedjék küldeni.

A polgármester ez uton kéri a *vendéglősöket és korcsmárosokat*, hogy szíveskedjenek *bejelenteni hivatalánál az ünnepély napjára átengedhető asztalaik és székeik számát*; azok elvitele és visszaküldése iránt ő maga fog intézkedni. Ugyancsak kéréssel fordul minden zászló tulajdonoshoz is, hogy az *ünnepély felállítására zászlóikat átengedni szíveskedjenek*. A bejelentett zászlók elvitele és pontos hazaszállítása gondoskodása tárgyát fogja képezni. Mérsékelt díju fiakkarekról szintén lesz gondoskodva, ha az erre irányuló igényeket a Téparancsnokságnál bejelentik.

A népünnepély előkészítése szóval nagy méretek között lázasan folyik s a megnyilvánuló érdeklődésből megállapítani véljük, hogy az minden képpen a siker jegyében folyik le.

Nyugdíjasok kár előlege.

A nyugdíjasokat, valamint az állami, törvényhatósági, városi és felekezeti tisztviselőket, díjnokok, altisztek és szolgálk özvegyeit, a székelyudvarhelyi tisztviselői egyesület elnöke ezton felhívja, hogy az ellenséges oláh betörés folytán szenvedett káraikra kieszközölendő segély előleg elnyerése iránti kérésüket, élő szóval 1917. évi június 25-én, *hétfőn d. u. 4 órakor a helybeli r. kath. fiúiskolában*, nyugdíj könyvük felmutatása mellett terjesszék elő. — A Székelyudvarhelyen nem lakók kérését az egyesület el nem fogadja, mivel azok kérésüket csak az illetékes főszerbirájuk útján terjesszethetik elő.

Az oláhfalvi mandatum.

A Szentegyházas- és Kápolnásfalvából álló Oláhfalvi kerület mandatumát, mely Báró Daniel Gábor lemondásával megüresedett, e hó 20-ikán tartott választáson töltötték be. A kerület jelöltjeként a Nemzeti munkapárt Kállay Miklós szabolcsi szolgabíróit küldötte le, kit a választók egyáltalán nem ismertek, a kinek a megyében semmi nexusa nincsen s a kinek jelölése természetesen érthetetlennek tetszett még a legsubjektivebb szemlélő előtt is akkor, amikor elvégre akadt volna országos nevű ember is, de a megye területén is talán fölös számban van olyan, aki a helyi érdekeknek mindenesetre értékesebb szószólója lett volna. Ilyen formán nem volt nehéz a helyzete Báró Guttman Henrik függetlenségi párti jelöltnek, aki ugyan szintén

idegen s a ki az utolsó előtti nap érkezett ide, s ki azonban megengedhette magának, hogy súlyosan csengő érvekkel bizonyítsa be a választók előtt, hogy nincsen a kerület bizalmára érdemesőbb, mint — ő. A súlyos érvek hatottak az okos szót mindig megértő atyafiakra, s a szerdán megtartott választásból mint egyhangulag megválasztott képviselő került ki Guttman Henrik báró. Mitután azonban Esterházy miniszterelnök és Tisza István gróf megegyezésre jutottak atekintetben, hogy a pártközi béke érdekében a kormány és pártjai nem állítanak jelölteket olyan kerületekben, ahol eddig is munkapárti képviselők voltak vagy viszont: nincsen kizárva, hogy a szerencsés oláhfalvi választó-kerületnek megint alkalma nyílik, hogy az előbb említett súlyos érvekkel meggyőzni engedje magát.

A VÁROS.

Élelmiszer-jegyek kiadása. A városi Közélelmészeti hivatal közli, miszerint a július havi élelmiszerjegyek az alábbi napokban lesznek kiadva, és pedig a vezetéknevek kezdőbetűi szerinti a következő sorrendben:

június hó 22-én	kapnak az A, B, C.
" 23-án	" D, E, F, G, H.
" 24-én	" T, U, V, Z.
" 25-én	" I, J, K, L.
" 26-án	" M, N, O, P.
" 27-én	" R, S, Sz.

A jegyek kiadása reggel 8 órától déli 12 óráig tart.

HIREK.

Székelyudvarhely, június 24.

A morális élet bomlása

bizonyos idő óta Székelyföldünkön fékevesztett erővel mutatkozik. A különböző társadalmi kasztokban lappangó és a kasztok világának színehez simuló olyan jelenségek, melyek a meghibbant gondolkodás és megingott erkölcsi világnézet következményei szoktak lenni: ma már nem is ritkán fordulnak elő, megszokottság, a közönyösség — végzetes asszimiláció tartja rabságban a józan ész ítélőképességét.

Mikép a fák ellenségei a különböző levéltetvek és molylepkek testük színárnyalatával simulnak a fák természetes színéhez s így rejtik el magukat a vizsgáló tekintete elől — a társadalmi bűnözés is hasonló módon ette bele magát a kasztok világába s ha a falu népénél lugkó alakjában tör elő a megingott erkölcsi következménye — városok népeinél sincs ez más kép, csak hogy itt a lugkó már pilulák s beczukrozott labdacok, szivacs s más óv- és öltözerek alakjában lép fel s mutatkozik be elementáris erővel.

A hirtelen meggazdagodási vágy ha erőt vesz az embereken — akkor állattá vedlik a természet koronája és ől, pusztít apát-anyát, testvért és rokont; ha pedig a megszokott ledér és faczér élet hatalmába kerítette őt, nincs kint a bűnözés lánczzerű sorozatából, akkor a gyilkosság már az anyák méhében kezdődik és az apró cseprő gyermekvilágban folytatódik. Micsoda képmutató megdöbbenéssel fogadják az emberek azt, hogy pl. Zetelaka községben már tuczat számra faragták önmaguknak az akasztófát asszonyok és emberek. Nem kell oly erősen megdöbbenni: Igy van ez több községben. Igy van ez a városokon is. És elég szomorú dolog, hogy így van.

A baj akut jellegénél fogva a hiba forrását és okát keresi mindenki és azt mondják, hogy a háború volna az oka mindennek. Nem ott van a hiba. A háború csak fokozta a bűnözést, mert alkalmat adott a hűtlenségre és bűnös spekulációkra. A morál megrendülése háború előtti időkre vetődik vissza, mikor a falu leányai a

városok urai asszonyainál példáját látták a gyermekáldás meggátolásának s eltanulták a könnyelmű életmódot biztosító azon eszközöket, mit üldöz a lelkiismeret és büntet a törvény.

Nem tagadható, hogy városban nincs a lakosság arányában a gyermekek száma. Alig van olyan család, hol a házasság természetes következménye a bő gyermekáldás mutatkoznék. Mindenki elgondolhatja, hogy ez nem lehet a természet rendje. Itt valami más játszik szerepet, valami meg nem engedett eszközök és módok.

A bajok orvoslásánál különös előszeretettel utalnak az egyházak közreműködésére. Hiába utalnak. A társadalmi fekély már rothadtabb és nagyobb annál, hogy a lelkiismeret megróvásával ezen segíteni lehetne. Az állam bilincsei szükségessé és pedig: a) az aggleányi és aggleányi adó behozatala, a kereseti képesség vagy fizetési osztály legkevesebb 30%-ig a 24 év után; b) a gyermektelen családok megadóztatása hasonló mértékben; c) az orvosi bizottság hivatalos vizsgálata a házasságkötés előtt és a gyermekáldás kimaradása esetében a házasság után 6 évvel annak kiderítése céljából, hogy miért nem származott a kötött házasságból gyermek és miért csak egy vagy kettő. A szorosabb ellenőrzés s visszaélés esetén a büntetőtörvény szigorú alkalmazása — a gyermek adó kiméletlen behajtása lesznek azon eszközök, melyek józanabb gondolkodásra bírják a férfiakat és asszonyokat egyaránt és rábírják a tévelygőket s az élet terhét kijátszani akarókat arra a becsületes utra, hol a több gyermekes apák a becsületes nemzeti élet felépítésében megfeszített erővel tisztességesen munkálkodnak.

A szociális alkotások körül dicsőretre méltó a gyermeklelenczházak és menhelyek szervezete — azonban mai formájában túl ment azon a határon, melyet a becsületes szociális élet megszab s túltengésével akárhányszor károsan hat a morális életre. Szigorú korlátok közé kell szorítani e szervezetet s gátat kell emelnünk, hogy minden megbukott leány egy könnyen ne legyen képes lerázni magáról a terhet az által, hogy gyermekét oda a közönség terhén minden különösebb eljárás nélkül felvétethesse. A megbukott leány vajjon rá a természetes apára s az apa ha

vagyontalan is, köteles legyen keresményéből a gyermekeket eltartani s ha ezt nem tenné — kénszermunkára hajtani ellenőrzés mellett. Szigorú rendszabályok kellene, mert a morális élet megbomlása tulment azon határon, hol a lelkiismeret szava orvosolhat. A börtön, az akasztófa késői dolog s nem is lehet cél, hogy tömegesen abba és arra kerüljenek az aszonyok, mikor a férfi világ is olyan hibás, mint a nők: egyik tizenkilenc másik egy híján husz. G-e.

Szemlér Ferenoz — igazgató. Az erdélyi róm. kath. status igazgató tanácsa *Szemlér* Ferencz főgimn. tanárt, a brassói róm. kath. főgimnázium igazgatójává kinevezte. *Szemlér* Ferencz új diszes állását már az iskolai év végével elfoglalja, hogy ott érvényesítse mindazon tehetségeket, melyek őt új állására predesztinálták. Zavaros érzésekkel vesszük tudomásul e kinevezést, mert a míg egyfelől őszinte öröm tölt el az ő tehetségének érvényesülése láttára, szívünk mélyén őszintén fájjaljuk ez értékes embernek Székelyudvarhely város társadalmára és a tanügyre egyaránt érzékeny veszteséget jelentő távozását. *Szemlér* Ferencz a közszeretletnek, a közbecsülésnek csorbítottán, mindig csak fokozódó mértékét élvezte azalatt a másfél évtized alatt, a míg itten a tanügynek kiváló munkása volt, mert azok közé a kevesek közé tartozott, akik nem elégszenek meg azzal a szűkebb körrel, melyet hivatásuk kijelöl számukra, hanem résztvesznek a társadalmi életnek jóformán minden mozdulataiban. Számtalan, érdekes szívre, meleg kedélyre szóló cikke jelent meg e lapok hasábjain és közönségünk sokszor hallgatva igaz élvezettel tartalmas, disztinált, szép szabadelődásait. Így volt ő kapcsolat iskola és társadalom között és melegszívű, megértési és megbocsátási tudó ember a katedrán. Nem a formák, szabályok embere; tanítványainak is morális és intellektuális értéket kívánja megismerni és szeretettel és megértéssel hatol be a gyermeki lélek finom szervezetebe. Kifogástalan tanár, lelkiismeretes polgár, egyházának buzgó szolgája; társaságban jókedvű, jó barát, ki most, mikor távozik körünkől, hogy mindezen kiváló tulajdonságait új, fontosabb pozícióban érvényesítse, mindnyájunk őszinte szeretetét és tiszteletét viszi magával.

A ref. templomban ma vasárnap 10 órakor tartandó istentiszteleten *Szabó* Gyula csomakördösi, jelenleg táborigazgató fog prédikálni. A jeles szónokra a lelkes hivatalt felhívja a hívek figyelmét.

Athelyezés. A róm. kath. status igazgatótanácsa *Biró* Lajos kézdívarhelyi főgimn. tanárt a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumhoz a *Kovács* János elhunytával megüresedett tanszékre áthelyezte. A főgimnázium tanárikara *Biró* Lajos tanárba igen tartalmas, tevékeny munkatársat nyer.

Halálozás. *Farczádi Sándor* Domokos ny. áll. tanítóképző intézeti tanár boldog házasságának 43-ik, életének 78-ik évében f. hó 16-ikán Székelykeresztúrt elhunyt. Kiváló pedagógus, nemes emberbarát távozik a megboldogultban. Halálát neje *Daraghy* Irma, gyermekeivel és számos rokon gyászolja. Emléke legyen áldott.

Dohány érkezett s így tegnap reggel újra megisméltődött az az utálatosan csúf túlekedés, mely minden jóízű embert meg kell, hogy botránkoztasson. Szuronyos és lovas katonák tartották fenn a rendet, ha rendnek lehetne nevezni annak a pár száz embernek a trafik előtt való tolongását, nem egy esetben rugdosódását, mely a járó-kelők elé tárult. Budapesten s nagy városokban is van élelmiszer és dohány kiosztás, de ott simán folyik le a dolog. A közönséget egy rendőr kettős sorokba állítja, s tizével ereszt be a boltba; nincsen dulakodás, ordítózás nem kell szuronyos caendőr, nem kell a lovas csendőrnök a nép közé lovgolnia. Az isten szerelmére kérjük, csinálják nálánk is eképpen a dohányvásárt, mert az így valóban megbotránkoztató.

Méz a tisztviselők háztartásának. Az udvarhelyvármegyei Méhészegylet elnöksége közli Székelyudvarhely város tisztviselőivel, kik az egyletnek rendes vagy pártoló tagjai, hogy a folyó évi méz fogyasztás kielégítésére 55 métermázsa valódi, szavatolt, tiszta pörgetett zamatos mézet kötött le a tisztviselő családok részére legnagyobb részben *Ambrus* András székelyzsombori méhésznek ez ideig termeléséből. A kötést az elnökség *Széhelgyhid* Viktor gazd. felügyelő és *Lakatos* Tivadar városi gazd. tanácsos jelenlétében eszközölte, átvételi ár helyben kgr.-ként 10 K-ban és hogy a méznek beszállítási költségei az egysegárat ne emeljék, az elnökség felkérésére *Majthényi* polgármester ígéretet tett a díjtalan beszállításra. Az elnökség a lekötött mézet minden nyereség mentesen bocsátja át a tisztviselő és más állású Székelyudvarhely városban levő egyleti tagoknak és felkéri a tagokat, hogy folyó évi június hó 30. legkésőbb jövő hó 2-ig igényeiket az egylet telepén (Rózsa utca 36. sz.) jelezték be. Jelentkezni lehet minden nap d. e. 8-12-ig és d. u. 4-6-ig. A mézből legkevesebb 5 kgr., legtöbb 20 kgr. igényelhető s az átvételkor az érték lefizetendő. Az ár a jelentkezéskor is lefizetendő. Kiosztás ideje július hó első két hetének valamelyik napja, melyről a jelentkezők értesítetnek.

Tanév bezárása az elemi iskolákban. A helybeli áll. el. fiú és leányiskolákban a tanév a folyó hó 20-21-én megtartott záróvizsgálatokkal befejezést nyert.

Tanonciziskolai évszáró. A székelyudvarhelyi iparos és kereskedő tanonciziskola évszáró ünnepélyét f. hó 24-én délután 2 órakor a királyutcai áll. leányiskolában tartja meg. A tanulók szavalatain és énekszámain kívül mint az ünnepély teljes figyelemre méltó pontja, a műsorba van iktatva *Szemlér* Ferencz isk. bizottsági tagnak az ipar nemzetgazdasági jelentősége és jövőbeli feladata című tartandó előadásra. Ez alkalommal kerülnek kiosztásra a tanulók jutalmadijai is. Az ünnepélyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja az iskola igazgatója.

A katonai sirok fentartása. A nagy-szabeni katonai parancsnokság hadisír felügyelősege által hőseink sírjának gondozása iránt beindított gyűjtésre az alispáni hivatalhoz újabban a következő összegek folytak be: Rugonfalva község lakosai 10-84 K, Botfalva 8-30 K, Nagykede 10-10 K, Kiskede 9-48 K.

A becsületes megtaláló. A múlt keddi hetivásár alkalmából egy úri nő egy diszes aranyórát nyakbavető lánczsal elvesztett. A tulajdonos a jelentékeny kárt lapunkban jelentette be, kérve a becsületes megtalálót, hogy azt kiadói hivatalunkba sziveskedjék beadni. A kérésnek sikere volt, amennyiben tegnap jelentkezett nálunk *Balázs* István szentgyházasfalvi 13 éves kis fiú édesanyja és nagyatyja, *József* Károly kápolnásfalvi gazda társaságában és az órát lánczsal együtt beszolgáltatta. A derék jó gyermeket 50 K-val jutalmaztuk és ezúton kérjük az óra tulajdonosát, hogy azt kiadói hivatalunkból elvinni sziveskedjék.

Az 1917. évre kivetendő III. oszt. kereseti adó és nyilvános számadásra kötelezett egyletek és vállalatok adója, valamint az 1917. évre kivetendő bányaadó lajstromok a városi adóhivatalnál 8 napi közszemlére kitétettek; azok megtekinthetők és az észrevételek megtehetőek.

Felhőszakadás. A két nap óta tartó kánikulai hőség tegnap, szombaton, délután egy hatalmas felhőszakadásban bosszulta meg magát. Délután két órakor nehéz, sötét felhők verődtek össze a város felett s minden égi háború nélkül egyszerre csak ömleni kezdett az égből a hatalmas esőtömeg mogyoró és diómagyságu jéggel sürrün keverve. Az utcákon patakszámmra folyt az áradat, s a fák gyenge gyümölcs termése a felhőszakadásnak áldozata lett. Hogy a határban csinált e és milyen mértékben kárt a jég, erről értesülésünk nincsen, de reméljük, hogy a bőszövel kevert jég, megkímélte a termést.

Méhes adományozása. A földmívelésügyi m. kir. miniszter a Kápolnásfaluban megalkult méhészkörnek egy mintaméhest 5 méhcsaláddal és teljes felszereléssel mintegy 2000 K értékben adományozott.

A „Vasárnapi Ujság” június 17-iki száma szenzációs képeket közöl az isonzoi harcok színhelyeiről, a június 8-iki választójogi tüntetésről, a budapesti iskolák tornaünnepélyéről stb. Szépirodalmi olvasmányok: *Pekár* Gyula regénye, *Balázs* Sándor novellája, *Szöllősi* Zsigmond tárczája stb. Egyéb közlemények: képek *Zita* királynéről elnevezett front mögötti áduló-otthonról s a rendes heti rovatok: A háború napjai. Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálozás, stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 5 korona, a „Világkronika”-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-utca 4 sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

KÖZGAZDASÁG.

A hatodik hadikölcsön székelyföldi sikere. Az oláh betörés folytán menekülői kényszerült Erdély lakossága alig tért vissza tűzhegyhez és vehette fel újra gazdasági életének megszokott fonálát, máris újból fényes tanujelét adta hazafias gondolkodásának. A nemzet életében vett rendíthetetlen bizalommal, megértve a háború okozta helyzet nagyarányú gazdasági igényeit: a hatodik hadikölcsönjegyzésben minden eddigi arányt felülmulva vett részt. A 6-ik jegyzés körül Udvarhelymegyében elért szép sikerben ezáltal az Agrár takarékpénztár r. t. vezet. melynek székelyudvarhelyi fiókintézeténél 1 1/2 millió koronát jegyezték nem foglalva bele a már jegyzett ca egymillió korona katonai jegyzést. A fiókintézet a katonai jegyzéseket beelőrtve előreláthatólag a 3 millió jegyzést előri. (—)

Felolvas szerkesztő: BECSEK ALADAR,
Kiadja: a Becsek D. Fia könyvnyomda.

Eladó deszka és faragott fa

nagyobb mennyiségben. 5 éves, száraz. Június 16-ig értekezhetni a tulajdonossal Balthori-u. 5.

Szoba- és konyhabutorok eladók
Bethlen-u. 83. Ágoston Béla malomtulajdonosnál.

A magyar értelmiség politikai napilapja

AZ UJSÁG

Előfizetési árak

Egy évre . . . K 38.—

Félévre . . . „ 19.—

Negyedévre . . . „ 9.50

Egy hónapra . . . „ 3.50

Megrendelési cím:

AZ UJSÁG kiadóhivatala

Budapest, VII., Rákóczi-út 54.

1 darab egy éves ökorborjú, fetálló hegyes kicsi szarvu, az abásfalvai csordából május 16-án elveszett. A becsületes megtalálót köri id. Barabas Mózes Abásfalvan, hogy adjon hírt róla. Jutalomban részesül.

BARKÓCZY ALBERT kerhelyiségében
Körutazási hangverseny.

Csak rövid ideig
NESZMÉLYI BÖZSIKE
uri leány, Erdély közkedvelt úri primása
3 tagú női zenekarával
naponta hangversenyez.

A zenekar a legújabb operettekkel, klasszikus darabokkal, a Fővárosi Orfeum és Royal Orfeum legújabb kisleit zene és énekszámokban adja elő.

Eladó belsőség

Orbán Balázs-u. 54 b. sz. alatti földszintes közház eladó. Értekezhetni Dekán Samu tanárral. Debreczen, Rakóczi-utca 23. szám.